

MAGYAR JUHÁSZAT

ÉS KECSKETENYÉSZTÉS

Szerkeszti
a szerkesztőbizottság

23. évfolyam
2014/10

KUKOVICS SÁNDOR

A juh és kecske ágazat folyamatai az EU-ban

..... **II-VIII**

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG TAGJAI: **Bátor Árpád**, A JUH TERMÉKTANÁCS ELNÖKE, **Dr. Jávor András**, EGYETEMI TANÁR, ELNÖKSÉGI TAG,
Dr. Kukovics Sándor, ÜGYVEZETŐ IGAZGATÓ, JUH TERMÉKTANÁCS
Dr. Békési Gyula, **Dr. Mucsi Imre**, EGYETEMI TANÁR, • Szerkesztette: **Avar László**

A juh és kecske ágazat folyamatai az EU-ban

Az EU juh és kecske ágazatában zajló gazdasági folyamatában elemzésére évente kétszer (tavasszal és ősszel) kerül sor az EU Juh- és Kecskéhús-előrejelző Munkabizottságában. Az alábbiakban összefoglaljuk a két ágazat létszám- és termelési, valamint piaci adatait a 2014-es év elmúlt csaknem kilenc hónapjának történéseire, valamint a fenti munkabizottság ülésén elhangzottakra alapozva. Az adatok részben a DG AGRI-tól, részben az egyes tagállamok szakértőitől, részben pedig – a világpiacon exporttendenciákra vonatkozóan – *L. J. Colby* elemzéséből származnak.

Az EU juh- és kecskehúspiaci folyamatai

A termelés és a létszám

Ami a juhhús (benne a kecskehús) termelését jelenti, az utóbbi években folyamatos volt a csökkenés az EU-n belül 2011-óta. Ez a tendencia mintegy 120 ezer tonnára vitte le Spanyolország termelését, és az egyéb tagállamok adata 450 ezerről 420 ezer tonnára csökkent. Ugyanakkor a legnagyobb termelő az Egyesült Királyság termelése 2012-óta emelkedő trendet követ, és 275 ezer tonnáról kiindulva 2014-ben várhatóan eléri a 300 ezer tonnát.

A 2012-es adathoz hasonlítva 2013-ban csökkent a nem hivatalos vágásba bekerült juhok (14,5%-ról 13,4%-ra létszámban, és 18,8 %-ról 17,7%-ra tonnában) és kecskék (27,3 %-ról 26,3%-ra létszámban és 27,6%-ról 26,3%-ra tonnában) aránya. Ez messze többszörösen meghaladja a többi állatfaj esetében tapasztaltakat.

A teljes 2013. évi juh- és kecskelétszám-ból 61,1 milliót meghaladó volt a levágott állatok száma. 2014-ben várhatóan 2,5%-os csökkenésre kerül sor az első 8 hónap adatai alapján, és a vágott létszám alig haladja meg a 60 millió egységet. Ez azt jelenti, hogy a termelő juhlétszám az 50 millióhoz, a kecskelétszám pedig a 11 millióhoz közeledik felülről a csökkenés eredményeképpen.

Az árak

A könnyű bárányok ára a húsvéti szezonig tartó zuhanást (500 €/100 kg vágott test egyenérték – /vte/) követően intenzív növekedésbe kezdett, amit az év közepéig fokozatos csökkenés követett az év közepéig, és augusztus közepétől némi növekedés ismét megfigyelhető az átlagértékekben. Az idei 13. és 19. hét között értéke meghaladta az előző évek árszintjét (605 €/100 kg vte), majd a 25. hétig tartó csökkenés következett be, amikor már a 2013. év árszintje alá esett vissza. Ezt követően, ismét lassú emelkedéssel, a 38. hétre elérte a 600 €/100 kg vte szintet, de ez még min-

dig csaknem 50 €-val elmarad a 2013. év adatától, és 25–35 €-val az azt megelőző két év adata alatt volt.

A nehéz bárányok ára az év elejétől fogva intenzíven növekedett, s meghaladta a könnyű bárányok árát (580 €/100 kg vte), de megfordult a trend és augusztus végéig 480 €/100 kg alá esett vissza. A nehéz bárányok ára a 22. héten érte el a maximumot, mintegy 50 €-val meghaladta a 2013. évi adatot, de 28. héten a tavalyi érték alá csökkent, s megközelítette az utóbbi években legalacsonyabb, a 2011. évi szintet.

Ami az EU-s nehézbárányokat illeti, azok lényegesen meghaladják az ide importált termékek árszintjét. 2014. augusztus végét megelőző három hónap alatt csaknem 100 €-t esett az ár: 575 €/100 kg vte-ről 470/100 kg vte-re. Az ausztrál ár hasonló tendenciát követett, bár a visszaesés kisebb időszak alatt következett be, és 2014 augusztus végén alig haladta meg a 300 €/100 kg vte szintet. Az új-zélandi bárányár a 2013 eleji mélypontot (250 €/100 kg vte) követően, kisebb 2014 eleji visszaesés után, emelkedő trendet követett, bár az utóbbi 4–6 hét alatt ismét csökkent, és 2014 szeptember elején 320 €/100 kg vte szinten volt. Az Uruguay-ból származó bárány vágott test ár az elmúlt három évben csökkenő trendet követett, de 2014 tavaszától 350-ről 400 €/100 kg vte fölé emelkedett.

Összehasonlítva a 2014. 37. heti világpiacon átlagos nehézbárányárakat, jelentős eltéréseket figyelhetünk meg. Az EU átlagára 475,05; az új-zélandi ár 332,15, és az ausztrál ár 340,77, az uruguay-i ár 397,66 €/100 kg vte volt, ami azt jelenti, hogy a fenti sorrendben 30, 28 és 16%-kal marad el az EU-átlagértéktől. Ezzel szemben az USA-ban a 23–27 kg-os vágott test ára 570,93, a 27–32 kg-os vágott test ára pedig 550,52 €/100 kg vte volt, ami 20, illetve 16%-kal haladta meg az EU-átlag értéket.

Az import alakulása

Bár a harmadik országokból származó juh- (benne kecske-)hús import a 2011-es értékhez viszonyítva 14%-ot csökkent 2012-ben (200 940 tonna), és 5%-ot nöött 2013-ban (211 714 tonna), 2014-ben az első hét hónap adatai alapján ismét csökkenés (-3,1%) várható (1.–7. hónap 140 821 tonna). A legnagyobb exportőr továbbra is Új-Zéland (84%), amely 6,6%-os kvótakitöltési elmaradásban volt az utóbbi időszakban. Ausztrália van a ranglista második helyén, 9% feletti aránnyal. Chile van a harmadik helyen 2%; Macedónia a negyedik 1,6%, Uruguay pedig az ötödik helyen van, 1,5% körüli értékkel. A többi beszállító adata ezektől jelentős mértékben elmarad.

Összehasonlítva az elmúlt évek január-júliusi adatait, azt láthatjuk, hogy Új-Zéland

125 839 tonnát szállított 2013-ban és 117 594 tonnát 2014-ben. E mennyiségi csökkenés viszont jelentős többletbevételt takart a számukra: az előbbi mennyiségért 558 237 000 €-t, az utóbbiért viszont 586 369 000 €-t kapott.

Az import megoszlása megközelítően egyharmad-kétharmad arányban oszlik meg a friss hűtött és a fagyasztott juhhús között, és a havi megoszlásokat tekintve februárban és márciusban éri el csúcspontját (idén ez összesen meghaladta a 27 500 tonnát), és utána – az elmúlt évekhez hasonlóan – rohamosan csökkent, júniusban már csak 16 500 tonna volt.

Az első nyolc és fél hónap alatt az importkvóta-kihasználás 51%-ot tett ki. Ausztrália 75, Új-Zéland 55, Chile 44, Uruguay 38, Argentína pedig csak 6%-ban használta ki a rendelkezésére álló beszállítási kvótáját.

Az import alakulását folyamatosan befolyásolja a valutaátváltási arány. Az új-zélandi dollár 2009 óta (1 € = 2,52 NZ\$) folyamatosan erősödik, és 2014 augusztus végén az 1 € = 1,5 NZ\$ értékhez közelített, ami előnyös az új-zélandi termelők részére. Az ausztrál dollár (2009-ben 1 € = 2,05 AU\$) 2012-ig hasonló tendenciát követett, visszagyengült 2012 és 2014 közepe között (1 € = 1,6 AU\$), de az utóbbi hónapokban 1 € = 1,4 AU\$ szintre erősödött vissza, ami kevésbé kedvező az ottani termelők számára.

Az Új-Zélandról importált fagyasztott vágott test ár 2013 októbere óta enyhe növekedést mutatott, és 2014 július végén 431,6, a friss hűtött comb ára viszont 576 €/100 kg vte szinten volt.

Az exportadatok alakulása

Az EU juhúsexportja továbbra is nagy ütemben bővül, bár a bővülés üteme a mennyiség növekedésével kis mértékben csökken: 2011-ben 61% (40 579 tonna); 2012-ben 37% (55 563 tonna); 2013-ban 34% (74 467 tonna); és 2014. 1–7 hónap adatai alapján 20,2% (46 661 tonna).

A legnagyobb importőr Líbia, amelynek aránya idén eléri a 34%-ot is. Hongkong van a második helyen (tavaly 31,1%; 2014-ben 28,3 %), és Jordánia foglalja el a harmadik helyet (2013-ban 9,4; 2014-ben 11,1%), Svájc van a negyedik helyen (2013-ban 4,4%; 2014-ben 3,6%). A további exportcélországok csökkenő sorrendben: Libanon, Algéria, Gána, Norvégia, Thaiföld, Egyesült Arab Emírátsok, Tunézia, Elefántcsontpart, Guinea, Fülöp-szigetek, és egyéb országok.

Líbia részaránya az első hét hónap adatai alapján a mennyiséget és az érte fizetett árat tekintve is rohamos mértékben növekszik. 2013-ban még csak 13 467 tonnát, 2014-ben 15 742 tonnát importál-

tak, és az érte fizetett ár 76 209 000 €, illetve 93 062 000 € volt. A többi ország pénzbeli részaránya messze elmaradt ettől.

A kiszállított húsmennyiség az év közepi hónapokban a legnagyobb, előtte és utána lényegesen kisebb. A friss hús havi mennyisége 500 és 1000 tonna között, az élőállat kivétel 2000 és 3500 tonna között, a fagyasztott hús exportja viszont 2000 tonna körüli. Egyéb termék (faggyú, belsőség) kivitele minimális, egyes hónapokban elérheti az egy-két száz tonna mennyiséget.

A kivitt élőbárány havi mennyisége februártól (30 000) júliusig (10 000) folyamatosan csökken. A felnőtt juh kivitele viszont ugyan ezen időszak alatt 2014-ben havi 85 000-ról 230 000 egyedre nőtt. A 2013-ban kivitt összes élő juh száma már megközelítette a kétmillió egyed (1 861 431), aminek döntő hányada felnőtt állat volt. Csak Líbiába 2013-ban 1 250 000 egyed szállított ki az EU, és a 2014. évi adat (800 000) alapján feltételezhető, hogy a teljes éves kivitel meghaladhatja az 1,3 millió egyed is.

Az EU ágazati mérlege

Az EU juhhús- (és benne a kecskehús-) ellátottsági mérlege drasztikusan csökkent 2004 és 2014 között. Amíg az export és import eltérése 278 000 tonnát mutatott az import javára, addig 2014-ben ez a többlet várhatóan csak 69 000 tonna lesz. Emellett a nem hivatalos vágásba került juhok (és kecskék) mennyisége 179 000 tonna volt 2009-ben, s a folyamatos évenkénti csökkenéssel ez az érték 2014-ben várhatóan 127 000 tonna lesz.

A kecskevágások száma 2008-tól (78 000 tonna) intenzíven és folyamatosan csökkenő tendenciát mutat, s 2014-ben várhatóan alig 45 000 tonnát ér el. A 2007-es csatlakozási évben volt a legmagasabb a belső termelés szintje (1 021 000 tonna) az elmúlt 10 évet tekintve, amely érték fokozatosan és folyamatosan csökkent az azt követő időszakban, s 2014-ben várhatóan csak 707 000 tonna lesz, ami 6000 tonnával marad el a 2013-as szinttől, vágott-test-egyenértékben számítva.

Az export és az import aránya az import folyamatos csökkenése és az export növekvő hányada miatt negatív tendenciát követett az elmúlt 10 évben. Ez a fogyasztók részben gazdasági (kevesebb elköltendő fizetés), részben ismertségi korlátai mellett csökkenő EU-n belüli juh- (és benne kecske-) húsfogyasztáshoz vezet, mert a fenti gondok mellett fokozatosan csökken az elérhető hús mennyisége.

A nehéz bárányok vágott test súlya szinte semmit nem változott az utóbbi években, gyakorlatilag átlagosan 20 kg. A könnyű bárányok vágott test súlya 2011 és 2013 között 10 kg-ról csaknem 11,5 kg-ra nőtt, de némi visszaesésre számíthatnak 2014-ben (11,0 kg).

A bemutatott változások érdekes módon növelték az EU önellátottsági szintjét.

Ennek értéke 2007-ben még alig haladta meg a 80%-ot (80,8%), 2013-ra pedig már elérte a 87,6%-ot, amely érték várhatóan 2014-ben tovább nő: 87,9%.

Az EU egy főre jutó átlagos fogyasztásának csökkenési üteme ugyan lassul, és a pillanatnyi információk alapján nehezen stabilizálható. EU-szinten ez az érték 2007-ben 2,4 kg, 2011-ben 2,0 kg, 2013-ban 1,84 kg, és 2014-ben várhatóan 1,82 kg lesz.

E tendencia azt jelenti, hogy tovább csökken az elérhető juh- és kecskehús mennyisége az EU piacain. Az EU belső fogyasztóinak jelentős hányadánál az elmúlt években a gazdasági válság utóhatásai következtében korlátozottabbá vált bevételek miatt az egy főre jutó átlagfogyasztás is némileg csökkenni fog. Ezt a negatív folyamatot „segíti” a jelenlegi ár, valamint a városi lakosság és a fiatal fogyasztók alacsony szintű ismerete a juhhúsról és a kecskehúsról, mint nemcsak innapi táplálékról, illetve az ágazat termékeinek szükségéstől elmaradó promóciója.

Tendenciák az egyes tagállamokban

Tekintettel arra, hogy az egyes tagállamok juh és kecske ágazatának 2013. végi és 2014. eleji helyzetét fél évvel ezt megelőzően értékeltük, a mostani elemzésben a 2014. év első nyolc hónapja alatt bekövetkezett változások elemzésére kerül sor. Abban is elsősorban a létszám-, a termelési és kereskedelmi adatok, árak és a fogyasztási jellemzők adják a legfontosabb ismereteket.

Bulgária – Az ország juh és kecske ágazatának létszám- és termelési helyzetéről konkrét számokat nem kaptunk, de a szóbeli ismertetés szerint a juhlétszám tovább csökkent, az anyajuhállomány egymillió egyed alá esett, és a kecskelétszám is negyedmillió egyed alatt van. Hatalmas gondjaik vannak, mert az ország teljes területe a kényelv betegség (BTV 4-es szertípus) kitörése miatt zárlat alatt van. Csaknem mind a 28 körzet érintett e kérdésben, és

eddig 27 000 állatot vágtak le (keves szarvasmarhát, zömében juhot). 60 km-es sugarú körökben működik a zárlat.

Az ágazat legnagyobb gondjai a következők: a megmaradt juhászok 65%-a kevesebb, mint 10 állatot tart; a juhászok döntő hányadának nincs legelője, és alapvetően közösségi bérelt legelőket használnak. Ennek következtében a terület alapú támogatások nem az ágazat szereplőjéhez jutnak (alacsony támogatási és magas termelési költségek vannak emiatt). A teljes állattenyésztési szektor 3%-a támogatást kap a nemzeti borítékból a következő időszakban, ami a fenntartáshoz sem elegendő. A BTV kitörése miatt kényszervágott állatok után adott kompenzáció meglehetősen alacsony összeget jelent, amiből nem tudják újjáépíteni a nyájukat. Ezzel együtt az egész megmaradt állomány vakcinázták, ami bizonyos piaci kezelést igényel.

Elveszítették fő piacukat (Görögország és Olaszország), és a török export is megállt. Korlátozott nagyságú francia exportjuk volt az elmúlt időszakban. A remélt katarai exportberuházás építkezései még mindig folyamatban vannak, a várható indulásra 2015 év tavasza előtt nem kerül sor. A jelenlegi helyzetben a nehéz bárány előállítás látszik kifizetőbbnek, mert a könnyűbárány-exportterületeik „eltűntek”.

Románia – Innen sem érkezett értékelhető adat, de a kiegészítő hivatalos tájékoztatás szerint az ország szinte teljes Kárpátokon túli területe zárlat és vakcinázási program alatt van a BTV kitörés miatt.

Csehország – Az ország kecskeállománya létszámban stabilizálódott (24 000 egyed), a juhállomány viszont kis mértékben, de folyamatosan növekszik (225 000 juh, ebből 136 000 anyajuh), alapvetően a hobbiállattartók számának növekedése miatt. Az élőállat import (2 tonna) és export (50 tonna, 2500 egyed), valamint a hús import (350 tonna) és export (60 tonna) nagysága is korlátozott. Az ágazat húskibocsátása alapvetően a farm-szintű fogyasztásra és a szomszédságnak való értékesítésre alapozódik. Az egy főre jutó fogyasztás 0,27 kg/fő/év szinten stabilizálódott, bár a lakosság létszáma fokozatosan nőtt az elmúlt években (2014-ben 10 580 000 fő). Az önellátottságuk e termékből 92%. A nehéz bárányok éves átlag ára (2014-ben 3,7 €/kg vágott test egyenértékben /vte/) és a könnyű bárányok hasonló adata (2014-ben 4,9 €/kg vte) enyhe növekedést mutatott az utóbbi három évben.

A kérdésekre adott válaszok szerint az adatok alapvetően becslések, mert nincs pontos adat az országban, és az egész elemzésük az 50 olyan gazdaságra épül, ahol 500 vagy annál több juhot tartanak. Saját eladásban a csontos hús ára 6 €/kg, étteremnek értékesítve 5 €/kg, élőállatként eladva az ár 2 €/kg. Juhvágóhíd nincs az országban (nem maradt), a vágásokat főleg sertésvágóhidakon vagy a farmokon bonyolítják. A nagyon sok néhány egyed tartó hobbijuhásztól (és

kecsketartótól) érdemi értékelhető adatot nem lehet begyűjteni.

Németország – Az ágazat 2014 szeptemberében stabilnak látszik, jóllehet a kecskelétszám fokozatos csökkenése nem állt meg – mintegy kétezer egyed kiesése után 2014-ben 146 000 a várható létszám. A juhállományban a második félévben várható nagyobb visszaesés, és a 2014-es létszám 1,54 millió összes juhra és 1,095 millió anyajuhra becsülhető, éves szinten.

A teljes belső termelés (juh- és kecskehús) csaknem 1400 tonnával esik vissza 2014-ben (35 530 tonna). Az élőállatimport 2013-as emelkedését (1500 tonna) követően visszaesésre számítanak (1425 tonna – 69 600 egyed), s emellett az élőjuhexport is csökken (288 tonna – 21 100 egyed) 2014-ben. A juhhús import több mint egyezer tonnával lesz kevesebb 2014-ben (41 243 tonna), mint előző évben. Az export csaknem 1300 tonnával esik vissza 2014-ben (8 526 tonna). Az export és az import idén 5%-os összes visszaesése 2015-ben is folytatódó tendenciának látszik az élőállatok esetében, de remélhetően nő a húsforgalomban. A teljes belső fogyasztás csaknem 1 200 tonnával lesz kevesebb 2014-ben (69 378 tonna), de érdekes módon 2015-re ugyanekkora emelkedést remélnék. E a mennyiség egy főre vetítve 0,86 kg/év nagyságot jelent 2014-ben, ami 0,04 kg-mal kisebb az előző évinél. Az ország önellátottsági szintje 2014-ben 51,2%-os szintre várható, ami évek óta alig változik, annak ellenére, hogy a folyamatosan nő a lakosság-szám (2014-ben 81,1 millió fő). Az országban előállított nehéz bárány ára az EU-átlag feletti, és 2014-ben (520 €/100 kg vte) némi emelkedést várnak.

Az ágazati elemzés eredménye szerint a juh nem versenyképes más hústermelő állatfajokkal (sertés, baromfi) összehasonlítva. A létszám mellett a tenyészetek számának csökkenése sem állt meg, sőt, a tendencia folytatódik.

Irország – Az ágazat fő számainak kiegészítő ismertetés közelebb vitt a valóságos folyamatokhoz, mint a száraz adatok. Az utóbbiak szerint a juhlétszám mintegy 50 000 egyed növekedés várható 2014-ben (3,38 millió egyed) 2013-hoz képest, ami főleg az anyajuhlétszámban jelenik meg (2,6 millió egyed). A 2013. évi létszámcsökkenés mögött a kedvezőtlen időjárás okozta gyenge gyep (magas takarmányárak) hatása volt, míg a 2014. évi növekményt az ideai jó tavasz és az átlagosnál jobb ellési adatok (sok az iker bárány) következményének tudható be. A fentiek eredményeként a bruttó belső termelés mintegy 2500 tonnával (52 400 tonna vte) lesz több 2014-ben az előző évinél.

Az élőjuhimport idén visszaesett (7200 tonna vte) mintegy kétezer tonnával, mert Észak-Irországban idén nincs elég bárány, aminek következtében nagyon magasak lettek az árak. Az élőjuhkivitel 40%-ra esett vissza 2014-ben (600 tonna vte), hasonló

okból. A juhhúsimport (meghatározóan Új-Zélandról) is visszaesett mintegy 600 tonnával (4400 tonna vte), az export meg mindössze 300 tonnával lesz (47 800 tonna vte) magasabb 2014-ben. Az export célországai alapvetően továbbra is Franciaország, az Egyesült Királyság és Olaszország, de melléttük egyre növekvő arányt képvisel Észak-Afrika. A nettó belső termelés (15 600 tonna vte) mintegy 2%-kal haladja meg a 2013-as adatot, ami nemcsak a több született bárány, hanem a vágott-test-súly növekedésének (19,5 kg-ról 20,8 kg-ra) eredménye is. A többletfogyasztásba valószínűleg belejátszik a csaknem százezer fős népességnövekedés (2014-ben 4,689 millió fő) is, mert az egy főre vetített fogyasztás (3,3 kg/év/fő) évek óta nem változik. Az ország önellátottsági szintje messze a legnagyobb az EU-ban (2014-ben várhatóan 336%). Az országban előállított nehéz bárány ára a 2013-as kisebb visszaesést követően 2014-ben több mint 20 €-val növekszik (480 €/100 kg vte). Az ár elmarad valamelyest az Egyesült Királyságban tapasztalt ártól, aminek az oka nem teljesen egyértelmű, de a határon való átszállítás költsége mellett a húsmarhapiac hatásával és a sok kis kapacitású, helyi piacra vágó vágóhid alacsonyabb árának hatásával magyarázzák.

Görögország – A kecskelétszámban több mint öt éve tartó csökkenési folyamat 2014-ben sem áll meg (4,186 millió egyed), ami több mint 60 000 egyed kiesését jelenti. (Ez kb. megfelel a teljes magyar állomány-nak.) Az anyakecskelétszámban 2013-ban bekövetkezett 50 ezer egyed növekedés 2014-ben (2,85 millió egyed) várhatóan eltűnik. A juhlétszám mintegy 800 ezer egyeddel esik vissza 2014-ben (8,377 millió egyed), bár e csökkenés az anyajuhlétszámot (6,650 millió egyed) csak mintegy egyszázezerrel érinti.

A bruttó belső termelés több mint ezer tonnával (vte) esik vissza 2014-ben (összesen 97 000 tonna, amiből 68 000 tonna a juhhús. Az élőjuhimport mintegy egyharmadával lesz kevesebb 2014-ben (140 000 egyed; 2000 tonna vte), de az export várhatóan a 2013-as szinten (70 000 egyed; 1000 tonna vte) marad. A juhhúsimport 2014-ben 7 ezerről 6 ezer tonnára, a juhhúsexport viszont háromezer tonnára (vte) csökken – ami mögött az új-zélandi exportcsökkenés mellett a bolgár árukiesés, és a magyar export megállása játszik szerepet.

A 2014. évi teljes belső fogyasztás még mindig 101 ezer tonna vte, bár 3 ezer tonnával marad el a 2013-as adattól. A 2010-től tartó lakosságcsökkenéssel párhuzamosan az egy főre vetített fogyasztás is visszafele fejlődik, 2014-ben a 10,68 millió görög várhatóan 9,4 kg/év/fő juh- és kecskehúst fogyaszt el, ami 0,3 kg-mal kevesebb, mint a 2013-as érték. Az ország önellátottsága a lakosság és a fogyasztás csökkenésével párhuzamosan nő, 2014-ben várhatóan eléri a 96%-ot. A görögországi bárányárak messze az EU-átlag alatt vannak, és az átlagértéke-

ket a Közösség szintjén is lefelé húzzák. A nehéz bárány ár a 2014-ben, minimális emelkedéssel, elérheti a 359 €/100 kg vte, a könnyű bárány ára pedig az 513 €/100 kg vte értéket. Ez utóbbi azért fontos, mert a legmagasabb spanyol árak felfelé húzó hatását jelentős mértékben rontja az alacsony görög ár a teljes EU szintjén.

Spanyolország – A kecskeállomány 2013-as, mintegy egyszázezer növekménye 2014-ben (2,622 millió egyed) várhatóan eltűnik a tenyészetekből, s ez a csökkenés szinte teljes egészében az anyalétszámot (1,950 millió egyed) érinti. A kilátások szerint a csökkenés mindkét létszámot illetően tovább gyorsulhat 2015-ben. A juhállományban mintegy 800 ezres csökkenést várnak 2013-hoz képest 2014-ben (15,745 millió egyed), amely csökkenés az anyajuhállományt (12,02 millió egyed) mintegy félmillióval érinti, és e riasztó folyamat várhatóan 2015-ben is folytatódik.

A fentiek eredményeként – többek között – a bruttó belső termelés csaknem 10%-kal lesz kevesebb 2014-ben (133 000 tonna vte), mint 2013-ban volt, és 2015-re is csaknem további 10%-os zuhanásra számítanak. Az élőjuhimport csaknem 30%-kal csökken 2014-ben (6400 tonnáról 4000 tonna vte-re), az élőjuhexport pedig a 2014-es import mértékével csökken (26 000-ről 22 000 tonna vte-re). A juhhúsimport várhatóan mintegy 500 tonnával nő (8000 tonna vte) 2014-ben, de a juhhúsexport (40 000 tonna vte) nem változik. Az exportban Olaszország és Franciaország mellett egyre növekvő hányadot tesz ki Észak-Afrika, Jordánia és Hongkong. Az ország lakossága a statisztikai adatok szerint évek óta változatlan (2014-ben is várhatóan 46,116 millió fő), de az egy főre jutó fogyasztás akár 0,3 kg-mal is csökkenhet 2014-ben (2,1 kg-ról 1,80 kg-ra), és e trend tovább folytatódhat 2015-ben is.

Az ország önellátottsága a fenti fogyasztási adatok következtében növekszik, és 2014-ben elérheti a 160%-ot (2010-ben még csak 115% volt). A csökkenés ellenére a spanyol bárányár a könnyű bárány (675 €/100 kg vte) esetében a legmagasabb az EU-ban, és a nehéz bárány árat (560 €/100 kg vte) pedig csak a francia ár haladja meg.

Franciaország – Bár az ágazat képe szinte stabilnak tűnik létszámában, de a termelés és a fogyasztás is csökken. A kecskelétszám csaknem 30 000-rel (1,311 millió egyed), az anyalétszám pedig több mint 20 000-rel (1,16 millió egyed) növekszik ismét a 2010-től 2013-ig tartó csökkenést követően. Az összes juhlétszám (7,229 millió egyed) és anyajuhlétszám (5,889 millió egyed) csaknem a kecskénél tapasztalt emelkedésre számítanak 2014-ben.

Ezzel együtt a bruttó hazai termelés mintegy 4000 tonna vte-vel lesz kisebb 2014-ben (103 100 tonna vte). Az élőjuhimportban mintegy 900 tonna (448 000 egyed) emelkedés várható 2014-ben, az élőjuhexport viszont mintegy egyezer ton-

nával csökken (526 300 egyed, 6200 tonna vte). Az importban a magyarországi 10 000 egyed export már jelentősnek minősül, és további 60-80 000 egyed kivételére lenne igény. A juhhúsimport 3 ezer tonnával (110 200 tonna vte), a juhhúsexport pedig 500 tonnával (10 400 tonna vte) növekszik 2014-ben várhatóan. Az export főleg Olaszországba és Portugáliába kerül, az importban pedig jelentős Hollandia részaránya, és csökken az új-zélandi hús mennyisége.

A lakosság száma évi két-háromszáz-ezer fővel gyarapszik, és a 2014-es létszám eléri 65,71 millió főt. A lakosság évi 201 400 tonna vte juh- és kecskehúst fogyaszt el 2014-ben, és az egy főre jutó mennyiség mintegy 3,1 kg/év lesz (de várhatóan minimális mértékben csökken majd 2015-ben). Az ország önellátottsági szintje 2014-ben kis mértékben visszaesik (51,2%), de akár egy 1%-ot is nőhet 2015-ben – a fogyasztás-csökkenés miatt.

Az ország alapvetően nehéz bárányt állít elő, amelynek ára a legmagasabb az EU-n belül, és 2014-ben várhatóan 20 €/val tovább növekszik éves szinten (641,6/100 kg vte). A jövőt tekintve nem túl optimisták, mert előregszik a juhásztársadalom, és kicsi az utánpótlás.

Olaszország – Az enyhe tél következtében újra kirobbant kéknyelvjárvány valamelyest javult az elmúlt hónapokban, a teljes sardíniai állomány 40%-át érintette, s mintegy 150–200 000 egyed kényszervágását eredményezte. Emellett sok volt az elhullás is, aminek pontos adatát nehéz megbecsülni. A második félévben kisebb javulást remélnek – meg a vektorként szereplő törpeszúnyog ritkulását, s az állományt ismét vakcinázni kellett. Az érintett falkák és nyájuk újjáépítése meglehetősen sok pénzbe kerül. A húsellátásban meglehetősen komoly gondok vannak, mert a BTV jelenléte és a kivágások miatt csökkent az elérhető áru mennyisége, és a sertés-, valamint a húsmarhaforrás is kisebb a szükségesnél.

A konkrét számokat tekintve a kecskelétszám várhatóan mintegy húszezer egyeddel nő 2014-ben (995 000 egyed), amelynek döntő hányada az anyalétszámban jelenik meg (812 000 egyed). Az összes juhlétszámban (7,08 millió) és az anyajuhlétszámban (6,25 millió) egyaránt mintegy 100 000 egyed csökkenésre számíthatnak 2014-ben. A nagy báránykiesés miatt a bruttó belső termelés hatalmasat zuhan 2014-ben (20 300 tonnáról 14 200 tonna vte-re), amelyből 13 200 tonna vte a juhhús. Az élőjuhimport, a 2013-as kétezer tonnás csökkenést követően, 2014-ben remélhetőleg ismét nő (17 900 tonna vte – 1 242 300 egyed), és az élőjuhkivitel továbbra is nulla értékű. A juhhús import mintegy 800 tonnával csökken 2014-ben (24 500 tonna vte), alapvetően az új-zélandi import csökkenése miatt. Ezzel szemben a juhhús export változatlan (2014-ben 2100 tonna vte).

A lakosság növekedési üteme várhatóan csökken 2014-ben, ezzel együtt elérheti a 65,3 millió főt. Ez a teljes belső fogyasztásban (2014-ben 54 500 tonna vte) 0,1 kg visszaesést jelent (0,9 kg/fő/év), amit 2015-ben ismét el kívánnak érni. Manapság áruhiány van a piacaikon. Az önellátottsági szint 2014-ben 34,6%-ról 26%-ra csökken, de remélik, hogy 2015-ben ismét eléri a 35,5 %-ot (amennyiben nem lesz megint enyhé tél és újabb BTV-kitörés). Az áruhiánnyal együtt jelentős árcsökkenésre számíthatnak 2014-ben: 635 €-ről 619 €/100 kg vte a könnyű bárányok esetében (nehéz bárány nincs jelen az itteni piacon).

Hollandia – Bár a kecskeállomány kis mértékben növekszik 2014-ben (430 000 egyed, de az anyalétszám nem ismert), a juhlétszám már csak 1,02 millió egyed, amiből kevesebb, mint egymillió az anyajuh. Átlagosan 7% juhlétszámcsökkenéssel számolnak 2014-re, ami folytatódik 2015-ben is. Alapvetően a tehéntej termelése „nyomja le” a juhhús termelését, mert abban nagyobb a bevételi bizalom. A juhfarmok száma 3–4%-kal csökken, de a gazdaságok mérete növekszik. A fogyasztás stabilnak tűnik, sőt, az árak még tovább nőhetnek 2015-ben.

A belső bruttó termelés ugyan változatlan (16 400 tonna vte) 2014-ben is, de a nettó termelés csak 14 200 tonna vte. Az élőjuhimport mindössze 600, az élőjuhexport csak 3100 tonna vte nagyságot tesz ki 2014-ben. A juhhúsimport kétöszáz tonnával csökken (22 800 tonna vte), viszont a kivitel pedig 300 tonnával növekszik (14 300 tonna vte). A teljes belső fogyasztás 22 700 tonna (vte) változatlan, éppen úgy, mint annak egy főre vetített mennyisége (1,4 kg/fő/év). Az ország önellátottsági szintje 72% volt tavaly és 74%-ra becslik 2014-ben. Az előállított nehéz bárány ára növekszik 2014-ben (525 €/100 kg vte), de ismét csökkenhet (515 €/100 kg vte) 2015-ben.

Portugália – Az elmúlt félévben kis adatmódosulás következett csak be, a létszám lefele, a vágások száma felfelé változott. Az árak kis mértékben meghaladják a várakozás szerinti szintet. Az új KAP-tól nagyobb összegű prémiumot remélnek, és a 2015-től kötelezően bevezetendő juh- és kecskehús címkézéstől növekvő létszámot és termelést várnak.

A kecskelétszám gyakorlatilag nem változik 2014-ben (395 000 egyed, s benne 327 000 anyakecske). A juhlétszám várhatóan 20 000 egyeddel csökken (2,054 millió egyed), ami az anyajuhlétszámban 35 000 egyed visszaesést hoz (1,599 millió egyed). A bruttó belső termelésben 1700 tonna kieséssel számolnak (2014-ben várhatóan 17 707 tonna vte). Az élőjuhimport mintegy 200 tonnával növekszik (1472 tonna vte – 111 898 egyed), az élőjuhexport viszont mintegy 500 tonnával emelkedik (2723 tonna vte – 143 186 egyed), főleg Spanyolországba kiszállítva. A juhhúsimport alig csökken (907 tonna

vte), ezzel szemben a juhhúsexport több mint kétszeresére emelkedik (1932 tonna vte) 2014-ben.

A belső fogyasztás mintegy kétezer tonnával esik vissza (2014-ben 21 432 tonna vte), ami az egy főre jutó mennyiséget 0,1 kg-mal csökkenti (2,3 kg/év/fő). Az ország önellátottsága a fogyasztás csökkenésével párhuzamosan növekszik, 2014-ben várhatóan 82,6% lesz.

A fogyasztás-csökkenés ellenére az előállított könnyű bárány várható éves átlagára 450 €/100 kg vte lesz, ami lényegesen az EU-átlagár alatt van.

Lengyelország – Az ország kiskérdő ágazata tovább zsugorodott. A kecskelétszám mindössze 105 000 (benne 82 000 anya) egyed, a juhlétszám pedig 2014-ben 200 ezer egyed alá esik (190 000 egyed, ebből 130 000 anyajuh). A bruttó belső termelés mindössze 2 950 tonna. Élőjuhimport gyakorlatilag nincs, az élőjuh exportmennyisége 640 tonna lesz 2014-ben. Ezzel szemben a juhhúsimport (807 tonna vte) és a juhhúsexport (800 tonna vte) gyakorlatilag kiegyenlíti egymást.

A lakosság száma minimálisan növekszik (2014-ben 38,2 millió fő), és az általuk elfogyasztott juh- és kecskehús mennyisége kicsi (2320 tonna vte), aminek következtében az egy főre jutó fogyasztás is alig mérhető (0,06 kg/év /fő). Az alacsony fogyasztás miatt az ország önellátottsága 127%-os szinten van 2014-ben. Az előállított nehéz (385 €/100 kg vte) és könnyű (457 €/100 kg vte) bárányok ára messze az EU-átlag alatt van.

Finnország – A kecskelétszám gyakorlatilag változatlan (2014-ben 4 500 kecske, benne 4 100 anya). A juhlétszám ezzel szemben 2014-ben eléri a 140 000 egyed (benne 72 000 anyajuh). A bruttó belső termelésük, fokozatos növekedéssel 2014-ben eléri az 1 020 tonnát. Az élőjuhimport és -export mértéke nem kimutatható. A juhhúsimport mennyisége folyamatosan csökken (2014-ben várhatóan 2 500 tonna vte), a juhhúskivitel viszont stabil (100 tonna vte).

Az 5,460 millió finn polgár juhhús-fogyasztása kis mértékben csökkent az utóbbi években, de 2014-ben még eléri a 0,62 kg/fő/év szintet, ami országosan 3 420 tonna vte-nek felel meg. Az ország önellátottsági szintje 2014-ben megközelíti a 30%-ot (29,83%). Az előállított nehéz bárányok ára jóval az EU-átlag alatt van, 2014-ben várhatóan átlagosan 400 €/100 kg vte lesz.

Egyesült Királyság – Az ágazatra a legelől való termelés a jellemző, kevés abrak felhasználása mellett. Ezért a 2013-as gyenge fűtermés miatt csökkent a létszám. A rendszer szerint május-június között van az ellések zöme, és a bárányokat a következő év elején-tavaszan értékesítik. Idén sokkal jobb év volt az első 8 hónapban, több volt a fű és nagyobb lett a szaporulat, s több lett a tenyészállomány is. A fenti folyamat eredményeképpen jobb a második félév az ágazat szereplői számára, nagyobb a

tenyésztésbe beállított fiatal állatok száma, és több a bárány is.

A kecskeállomány minimálisan növekszik éves szinten, 2014-ben eléri a 100 ezer egyed. A juhállományban azonban a fentiek szerint több mint 800 ezres növekmény lesz idén (23,5 millió egyed), ami az anyaállományt mintegy 150 ezer egyeddel érinti (15,0 millió egyed).

A bruttó belső termelés 303 800 tonna vte-re emelkedik a jobb termelési feltételek következményeként. Az élőjuhimport mindössze 200 tonnát, az élőjuhexport azonban 9000 tonnát tesz ki 2014-ben a várakozások szerint. A juhhús import alig 3000 tonnát csökken 2014-ben (95 000 tonna vte), de a juhhúsexport ugyan ennyivel növekszik (103 000 tonna vte). Amíg az import döntő hányada Új-Zélandról vagy Írországból érkezik, addig az export Franciaországba, Észak-Afrikába, Hongkongba, és kisebb hányadban más EU-tagállamokba távozik.

A 64,5 millió brit állampolgár várhatóan 284 000 tonna juhhúst fogyaszt el 2014-ben, ami 4,4 kg/fő/év szintnek felel meg – az előző évhez képest 0,04 kg a csökkenés. Az ország önellátottsága 107%-ra emelkedik 2014-ben.

Az árak elmaradnak a tavalyi szinttől, az előállított nehéz bárányok átlagára 2014-ben 483 €/100 kg vte. Az EU-ba való szállításukat a font és ez euró váltási aránya jelentősen befolyásolja, döntően nem a brit termelők előnyére.

A piacot befolyásolja a bőr/gereznaár változása is, ami az utóbbi időszakban visszaesett (0,2 angol font/kg). Ennek vevője döntően Törökország és Kína. Az utóbbi időszakban bekövetkezett árcsökkenést az olcsó ausztrál és új-zélandi ár okozta.

Magyarország – A kecskeállományban gyakorlatilag nem történt változás az év első nyolc hónapja alatt (összes kecske 66 000, benne az anyakecske 33 000 egyed). A juh-létszám némileg emelkedett (2014-ben 1 271 000), de az anyajuhlétszám inkább csökkent (882 000 egyed). A kérődző-szerkezetátalakítási támogatás a létszámcsökkenést lelassította, de teljesen nem állította meg. Az állatállomány átlagkora továbbra is kedvezőtlen, és a nőivarú bárányok remélt tenyésztési célú visszatartása nem jelent meg az adatokban.

A bárányexportunk 2010-ben még meghaladta a 707 ezer egyed (707 286), de azt követően az exportunk fokozatosan és folyamatosan csökkent: 2011-ben 636 954 egyed (6830 tonna vte); 2012-ben 605 436 egyed (6774 tonna vte); 2013-ban 525 883 egyed (6096 tonna vte); és a legfrissebb adataink szerint a 2014 évre várható exportlétszám talán elérheti az 515 000 egyed (5900 tonna vte). Az első félévben kiszállított bárányok száma lényegesen elmaradt az előző év adatától: míg 2013 első félévében 304 000, addig 2014. év első hat hónapjában csak 280 000 bárányt exportáltunk, ami mintegy 8%-os visszaesést jelent. A 2013. évi húsvéti szezon értékesítési

adataiban ennél kisebb csökkenés mutatkozott: 2013-ban 123 200, 2014-ben 116 500 egyed. A fentiekkel párhuzamosan az élőjuhimport is fokozatosan csökkent az elmúlt években, 2014-ben várhatóan 450 tonna vte lesz.

A juhhúsimport nagysága 190 tonnára, a juhhúsexport mennyisége pedig 100 tonnára zsugorodik 2014-ben.

Bár az első negyedéves bárányár-adataink nem alakultak kedvezően, de az azt követő javulás az év első nyolc hónapjának átlagadatait pozitív irányba módosította az eredeti becsléshez képest: a nehéz bárány ára vágott-test-egyenértékben átlagosan 496 €/100 kg, a könnyű bárány ára pedig 570 €/100 kg volt. A 2013. év I–VIII. havi átlagadata 504 €/100 kg volt a nehéz, és 568 €/100 kg a könnyű bárányok esetében. Tekintettel arra, hogy az év utolsó 3–4 hónapjában bárányhiány szokott kialakulni az EU piacain, és a harmadik országokból való beszállítás is kisebb, ez a várható éves átlagárakat még felfelé módosíthatja.

Az ország lakossága folyamatosan csökken, 2014-ben várhatóan 9 850 000 fő, az általuk elfogyasztott juhhús mennyisége pedig 3190 tonna vte, ami egy főre vetítve nem változik (0,32 kg/fő/év). Az ország önellátottsága némileg csökken 2014-ben, várható szintje 268%.

A világpiacon meghatározó országok juhszektorának jellemzői

Ausztrália juhhústermelése

A 2013. év (74,2 millió egyed) meglehetősen száraz volt, aminek következtében a juhállomány mintegy kétfélmillióval esett vissza 2014-ben (72,2 millió egyed), és további kisebb csökkenés várható 2015-ben (72,0 millió egyed). Az idei év eleje viszont elég csapadékot hozott, ami miatt javultak a feltételek és várhatóan kisebb lesz a bárányki-bocsátás kiesése, mint ami a létszámcsökkenésből következne.

A levágott bárányok száma 2013-hoz (21,886 millió) képest 2014-ben (21,2 millió) csak 2,4%-kal esik vissza az előrejelzések szerint; és 2015-ben további félmillió csökkenés becsülnek. A levágott felnőtt juhok esetében 2012-höz (6,063 millió) képest 2013-ban (9,615 millió) több, mint 50%-os emelkedésre került sor. Ezt követően 2014-ben jelentős visszaesést várnak (8,900 millió egyed), amit további 21,3%-os zuhanás követhet (7,0 millió) 2015-ben.

Érdekes módon a bárány vágott-test-súly (2012-ben 22,2 kg) csökkent a következő évben (2013-ban 21,5 kg), de minimálisan nő 2014-ben (21,8 kg) és 2015-ben (21,9 kg). Hasonló trend következett be, illetve várható a felnőtt juhok vágott-test-súlyában: 2012-ben 23,1 kg; 2013-ban 22,0 kg; 2014-ben 22,5 kg; és 2015-ben 22,6 kg. A fenti számok azt jelentik, hogy gyakorlatilag nincs érdemi eltérés a bárányok és a felnőtt juhok adatai között.

A juhhústermelési adatokat tekintve 2013 óta (470 000 tonna) fokozatos csökkenésre számítanak: 2014-ben 462 000 és 2015-ben 453 000 tonna. Ezzel szemben a felnőtt juhhús termelésénél a vágott létszám esetében tapasztalt tendenciára lehet számítani: 2013-ban 217 000-; 2014-ben 200 000; és 2015-ben 158 000 tonna (az utóbbi 21%-os zuhanást jelent).

A bárányhúsexport a 2013-as (214 000 tonna) csaknem 20 000 tonnás növekedést követően 2014-ben tovább emelkedik (218 000 tonna), de egy kisebb visszaesést várnak 2015-re (215 000 tonna). A felnőtt juhhús exportja csaknem 70 000 tonnával nőtt hirtelen 2013-ban (107 000 tonna), de 2014-től fokozatos visszafejlődés prognosztizálható: 2014-ben 160 000, 2015-ben 126 000 tonna (utóbbi 21,3% zuhanás).

A belső bárányhúsfogyasztás 2012-ben mért (224 000 tonna) csúcshoz képest 2013-ban egy kisebb (220 000 tonna), 2014-ben egy nagyobb (206 000 tonna) visszaesés következett, ami tovább folytatódik 2015-ben (201 000 tonna).

Új-Zéland juhhústermelése

Új-Zéland esetében nem naptári, hanem termelési évben értékelik az adatokat. Ezek szerint a 2012–13-as szezonhoz (20,411 millió) képest csak mintegy száznyolcvanezer egyeddel csökkent az anyajuhok száma a 2013–14-es szezonban (20,233 millió). A csökkenés 2014–15-ös szezonban tovább csökken (19,96 millió – /-1,3%/). A tenyésztésbe vont jerke állomány esetében a 2012–13-as (2,381 millió) növekedéshez képest jelentősen visszaesik 2013–14-es szezonban (1,999 millió).

Tekintettel arra, hogy az idei szezon elején javult a gyepozom (több eső), az anyajuhonkénti báránylétszám csaknem 1%-kal nő (2013–2014 – 114,7%; 2014–15 – 116,7%). A megszületett bárányok száma a 2013–14-es szezonban (25,490 millió) mintegy félmillió egyeddel esik vissza 2012–13-es szezonhoz képest (25,967 millió), de minimális emelkedést remélnek (25,560 millió) a 2014–15-ös szezonban.

A 2012–13-as szezon (21,269 millió) követően a vágottbárányszám fokozatosan csökken: 2013–2014-ben 20,47 millió; 2014–2015-ben 19,8 millió egyed. A vágásra került bárányok vágott-test-súlya 2012–13-ban kis mértékben visszaesett (17,98 kg), de ismét nőtt 2013–14-ben (18,22 kg) és nőni fog 2014–15-ben (18,35 kg). A bárányhústermelés mintegy 25 000 tonnával nőtt 2012–13-as szezonban, de csökkenő tendenciát mutat azt követően: 2013–14-ben 373 000 tonna, 2014–15-ben 363 300 tonna.

A 2012–13-as szezonban bekövetkezett mintegy 50 000 tonna növekedés (313 000 tonna) után kisebb visszaesésre számítanak 2013–14-ben (305 000 tonna) és 2014–15-ben (297 000 tonna). A nagy hozamemelkedés mellett a bárányár kg-onként 2,3 NZ \$-al volt kisebb 2012–13-as szezonban (7285 NZ\$/tonna), de kisebb emelkedésre

került sor a 2013–14-es szezonban (8161 NZ\$/tonna), amit további jelentősebb emelkedés követ (8664 NZ\$/tonna) 2014–15-ben – a várakozások szerint.

Ausztrália juhhúsexportjának megoszlása

Ausztrália juhhúsexportja több mint 80 000 tonnával nőtt 2013-ban (310 890 tonnáról 398 320 tonnára). A 2014. év első hét hónapjában adatait tekintve idén 12,7%-kal nőtt a juhhúsexport (2013-ban 219 030, és 2014-ben 246 910 tonna). A 2013. év megemelkedett (bárány 221 920 tonna; felnőtt juh 176 390 tonna) adatain belül a felnőttjuh-kivitel több, mint 60 000 tonnával vett részt. Az első hét hónap adatai alapján a bárányhúsexportban 15,1% növekedés következett be: 2013-ban 122 110, 2014-ben 140 570 tonna. A felnőtt juhús esetében a növekmény megközelítette a 10%-ot (9,7%): 2013-ban 96 910, 2014-ben 106 340 tonna.

Az EU-28-ba beszállított juhhús mennyisége 500 tonnával nőtt 2013-ban (16 890 tonna) 2012-höz képest. Az első hét hónap adatait vizsgálva 31,5%-os növekmény következett be az adatokban: 2013-ban 8280 tonna; 2014-ben 10 890 tonna.

Az export döntő hányada az Egyesült Királyságba (EK) érkezett minden évben (2012-ben 12 140 tonna; 2013-ban 12 030 tonna), és a francia export csak 1,440 tonnát tett ki 2013-ban. Az első hét hónapot tekintve az Egyesült Királyságba exportált mennyiség 28,9%-kal emelkedett: 2013-ban 6580, 2014-ben 8480 tonna. A francia exportban azonban – a kicsisége ellenére – hatalmas (146,6%) emelkedés következett be: 2013-ban 280 tonna; 2014-ben 690 tonna. A többi tagállam részesedése az ausztrál exportból elhanyagolható.

A nem EU-tagállamokba szállított juhhús mennyisége több mint 80 000 tonnával nőtt 2012 (294 500 tonna) és 2013 (381 430 tonna) között. A 2014. év első hét hónapját tekintve az export mennyisége 12,0%-kal emelkedett: 2013-ban 210 740 tonna; 2014-ben 236 020 tonna).

Az exportcélokat tekintve Kína első helye vitathatatlan. Az ide irányuló export csaknem 100 %-kal nőtt 2013-ban (2012-ben 56 000 tonna; 2013-ban 108 690 tonna). A második helyen az USA (48 330 tonna) állt, majd az Egyesült Arab Emírátsok (25 370 tonna); Szaúd-Arábia (16 620 tonna), Malajzia (18 070 tonna); Pápua-Új-Guinea (14 770 tonna), és a többi célország következett. A 2014. év első hét hónapját vizsgálva a kínai export növekedése kicsit lassabbnak bizonyult (7,6% – 2013-ban 54 200; 2014-ben 58 330 tonna). Az USA-ba irányuló export 18,9%-kal emelkedett (2013-ban 27 950; 2014-ben 33 240 tonna). A Szaúd-Arábiába kivitt juhhús mennyisége 23,7%-kal (2013-ban 11 230; 2014-ben 13 890 tonna); a Malajziába kiszállított mennyiség 32,6%-kal (2013-ban 9610 tonna; 2014-ben 12 740

tonna); a japán export 26,7%-kal (2013-ban 6860 tonna; 2014-ben 8690 tonna); és a Hongkongba kivitt juhhús mennyisége 36,7%-kal emelkedett (2013-ban 5670 tonna; 2014-ben 7750 tonna). A többi célországba kivitt juhhús növekménye e szintek alatt volt, sőt, a Pápua-Új-Guineába 19,5%-kal csökkent az oda irányuló export (2013-ban 8810 tonna; 2014-ben 7110 tonna).

Új-Zéland exportpiacainak megoszlása

Jóllehet, a rendelkezésre álló adatok szerint 2013-ban Ausztrália csaknem ezer tonnával több juhhúst (398 320 tonna) exportált, mint Új-Zéland (397 510 tonna), mégis az év első hét havi adatok alapján 2014-ben visszavette az elsőségét a világpiacon, és mintegy 30 000 tonnával több juhhúst vitt piacra, mint versenytársa.

A friss hűtött hús csak Új-Zéland esetében jelenik meg a piacon, kivételnek több mint egy ötödét teszi ki. 2013-ban (71 880 tonna) mintegy hatezer tonnával nőtt a húsféleség kivitele 2012-höz (65 720 tonna) képest, és a teljes mennyiség 72%-a az EU piacain (51 170 tonna) jelent meg. E mennyiségből az Egyesült Királyság (EK) részesedett a legnagyobb hányadban (32 460 tonna) 2013-ban. Franciaország (7400 tonna), Németország (4160 tonna), Hollandia (3720 tonna) és Belgium (2640 tonna) részesült érdembeli hányaddal e húsféleségből.

Az első hét havi adatokat vizsgálva a teljes friss, hűtött húskivitel 7,7%-os csökkenését láthatjuk (2013-ban 47 770 tonna; 2014-ben 44 090 tonna). E csökkenés az EU-ba érkező hús esetében ennél is nagyobb arányú (7,9%) volt (2013-ban 35 080 tonna; 2014-ben 32 310 tonna). Ez a csökkenés eltérő mértékben érintette a különböző tagállamokat. Az EK-ba bevitt juhhús mennyisége 13,1%-kal esett vissza (2013-ban 23 190 tonna; 2014-ben 20 150 tonna). Franciaországba 6,7%-kal, Németországba 1,95%-kal, Belgiumba 13,2%-kal jutott kevesebb 2014-ben, mint 2013-ban, de Hollandiába 40%-kal több juhhús érkezett (2013-ban 2210 tonna; 2014-ben 2970 tonna).

A nem EU-országokba kivitt friss hűtött juhhús mennyisége 20 710 tonna volt 2013-ban, amiből 7440 tonnát az USA-ba vittek, a többi más országok piacaira jutott. Az első hét havi adatokat tekintve ez a kivitel 7,2%-kal esett vissza (2013-ban 12 690 tonna; 2014-ben 11 780 tonna). Az USA-ba exportált mennyiség 4,5%-kal lett kevesebb 2014-ben, a többi ország részesedése 8,5%-kal lett kisebb.

Az exportált fagyasztott és a friss hűtött juhhús teljes mennyisége mintegy 50 000 tonnával (0,8%) nőtt 2012 (348 720 tonna) és 2013 között (397 510 tonna), ami a bárányhús (310 280 tonna) és a felnőtt juhús (87 220 tonna) jelentős emelkedést jelentette. Az EU-ba exportált mennyiségben alig 3500 tonna emelkedés következett be 2013-ban (136 890 tonna) 2012-höz (133 360 tonna) hasonlítva. A legnagyobb

importőr 2013-ban az EK volt (71 030 tonna), öt követte Németország (19 310 tonna), Franciaország (12 970 tonna), Hollandia (11 800 tonna), és Belgium (6300 tonna), majd a többi tagállam.

Az első hét havi adatok változását vizsgálva az EU-28-ba érkező juhhús mennyisége 7,2%-kal esett vissza: 2013-ban 52 280 tonna; 2014-ben 45 550 tonna. Az egyes tagállamokat tekintve a visszaesés eltérő mértékű (EK 12,9%; Németország 8,2%; Belgium 2,3%; Olaszország 14,7%; Görögország 10,9%; Spanyolország 42,1%), de néhány tagállam esetében növekedésre is sor került (Franciaország 12,0%; Hollandia 13,6%; Svédország 7,8%; és a többi egyéb tagállam esetében 3,5%).

A nem EU-országokba irányuló export több mint 45 000 tonnával nőtt 2013-ban (260 620 tonna) 2012-höz (215 350 tonna) képest, és e növekmény teljes egésze Kínába jutott, amelybe kiszállított mennyiség csaknem 100%-kal emelkedett 2013-ban (77 570 tonnáról 141 540 tonnára). Az USA (20.380 tonna), Kanada (10 460 tonna) esetében néhány száz tonna volt az emelkedés, viszont Szaúd-Arábiába (15 070 tonna) és Hongkong-ba (4780 tonna), valamint egyéb országokba (68 390 tonna) kevesebb hús jutott.

Az első hét havi adatokat vizsgálva a kivitel 5,1%-kal növekedett a nem EU-országok irányába: 2013-ban 180 100 tonnával szemben 2014-ben 189 270 tonna. A Kínába irányuló export „csak” 18,4%-kal növekedett (96 890 tonnáról 114 730 tonnára). Emellett csak a Szaúd-Arábiába irányuló export emelkedett 6,6%-ot (összesen 12 410 tonna), de a többi ország esetében jelentős volt a visszaesés: USA – 11,2%; Kanada – 14,5%; Hongkong – 24,8%; többi ország – 12,8%.

Az exportirány változásának értékelése

A két világpiacot meghatározó exportáló ország teljes juhhúskivitele 777 830 tonnát tett ki 2013-ban. Ebből az EU-28 157 780 tonnával (20,28%) részesedett, Kínába 250 230 tonna jutott (32,17%). Ezek a számok 2012-ben a következőképpen alakultak: összes export 659 610 tonna; ebből az EU-ba 149 750 tonna (22,70%), Kínába 133 570 tonna (20,25%) jutott.

Az első héthavi adatokat vizsgálva 2013-ban (495 650 tonna) az EU-28 részesedése 104 800 tonna volt (19,93%), és 2014-ben (525 760 tonna) pedig (100 470 tonna) 19,11%-ra csökkent. Az adott időszakban Kína (beleértve a külön sorokon szereplő Hongkongot) 2013-ban 159 860 tonna (32,25%), és 2014-ben 183 140 tonna (34,83%) juhhúst importált.

A fenti számok azt mutatják, hogy Kína nemcsak a legtöbb juhot és kecskét tartja a világon, de messze a legnagyobb juhhús-importőrre is vált. Ez a tény azzal együtt is

ármeghatározó és orientáló lehet a világpiacra, hogy ide nagyobb hányadban nem az első osztályú comb és gerinc, hanem a vágott test kisebb értékű első fele kerül (bár az első osztályú hús mennyisége és aránya is intenzíven emelkedik). Az EU-ba döntően az első osztályú hús kerül e két országból.

Ez a tény önmagában csökkenti az EU-28 tagállamokban elérhető juhhús (és kecskehús) mennyiségét, amit tovább ront az a tény, hogy a Közösség saját termelése visszafejlődik. A kettős hatás – kiegészítve azzal a ténnyel, hogy a világválságból még nem tért magához teljesen az EU-beli fogyasztók zöme (kisebb a fizetőképesség kereslet), és ez a kevésbé drága baromfi- és sertéshús fogyasztás irányába mozdította el a fogyasztást –, valamint a húsféleség nem megfelelő ismerete (elkészítési módszer, csomagolás, stb.) és gyenge promóciója a magas ár mellett a fogyasztás lassú, de folyamatos csökkenéséhez vezet az EU-28-ban.

Ez jelentős további juhlétszámcsökkenéssel jár (az adott támogatási szint és termelési feltételek mellett csökken a juhtartók és a juhek száma), valamint a környezetvédelem és környezetfenntartás szempontjából kiemelkedő jelentőségű területek gondozásának, karbantartásának növekvő elmaradásával (egyre nagyobb terület lesz elhagyott) és az emberi egészségre gyakorolt negatív hatás emelkedésével.

A promóció kérdése és egyébek

A csökkenő fogyasztás megállítására és a juhhús ismertségének növelésére a DG AGRI képviselője szerint jó eszköz a jelenleg hatályban lévő promóciós támogatás, az 50%-os EU-társfinanszírozás. Nyhe rosszallással jegyezte meg, hogy a rendelkezésre álló forrást az ágazat képviselői nem használják ki. Mindössze egy EU-támogatással folytatott spanyolországi promóciós programról tud, amiben a húsmarha- és a juhhús fogyasztás növelését kívánták elérni. Ennek eredményéről még nincs elérhető zárójelentés.

A DG AGRI képviselője felhívta a figyelmet arra, hogy a most októberben lejárt beadási határidő még kihasználható az ágazat szereplői számára is, akár három éves időtartamra. A 2015-ben beadandó pályázat keretében már csak két évre lehet támogatási forrást kapni. A ki nem használt forrást más ágazatokra fogják átcsoportosítani.

Spanyol szakértő nem vett részt a jelenlegi értekezleten, de az előző értekezlet keretében személyes konzultációban tájékoztatást adott arról, hogy a humánorvosokkal való vitáik miatt nem érte el a programjuk a várt eredményt. Az értekezlet keretében a jelen sorok írója ezt az alábbiakban foglalta össze. „Olyan többletforrás van a fehér húsról és többszörös mennyiségű reklámban harsogják annak

előnyeit, amivel nehéz versenyezni. Emellett az orvosok amerikai példákra hivatkozva – ahol az európaihoz képest hatalmas a vöröshús, nevezetesen a marhahús fogyasztás – a vöröshús fogyasztás ártalmairól szónokolnak. A legutóbbi tudományos közlemények még ezen amerikai negatív eredményeket sem tudták alátámasztani, de a negatív hírek megmaradtak a humánorvosok tudatában, úgy, mint évekkel ezelőtt a vaj- és a tojásfogyasztás emberi egészségre ártalmas hatása. E negatív, egészségügyből jövő reklám kezelésére kellene az EU-nak megfelelő információval ellátni a Közösség fogyasztóit.”

A francia szakértő emlékezett az elnök asszonyt, hogy francia, ír és brit együttműködéssel, de jelentős EU-társfinanszírozás nélkül évek óta folyik egy juhhús fogyasztás-növelést célzó promóciós program is. A magas juhhús árak és a rendelkezésre álló keret korlátozottsága miatt az eredmény eddig elmarad a várakozásoktól.

Az olasz és a portugál szakértők arról tájékoztatták a DG AGRI képviselőjét, hogy az ágazat elérhető forrásai nem teszik lehetővé promóciós programok kivitelezését. Az EU-tól kapható, jelenleg hatályban lévő 50%-os társfinanszírozás nem elegendő a forráshiány kiegyensúlyozására. Az ágazat szereplői nem engedhetik meg maguknak azt az árcsökkenést, ami a promócióval együtt járna, mert az a jelenlegi szinten akár katasztrofális bevételkiesést is eredményezhetne. Emellett a tagállami társforrás megszerzésére meglehetősen kicsi az esélyük.

A jelen sorok írója tájékoztatást adott arról, hogy a magyarországi juhhús-promóciós program, amely a hazai piac mellett a német és az osztrák piacot érintette volna, ugyancsak a tagállami részfinanszírozás hiányában nem valósulhatott meg. Felhívta a figyelmet arra, hogy a 2015-től hatályba lépő új promóciós támogatási program jobb lehetőséget kínál, és ezért inkább annak kihasználására kívánnak pályázatot benyújtani. A Bizottság bejelentése szerint az új promóciós támogatási program keretében a tagállamon belüli promóciót 50 helyett 70%-os, a több tagállamra kiterjedő programot 80%-os, míg a harmadik országok piacaira irányuló programot 85%-os EU-társfinanszírozás segíti. Ez akkor is sokkal kedvezőbb lehetőséget ad, ha csak két évre lehet igénybe venni.

Jelen sorok írója arra is felhívta a figyelmet, hogy 2004-ben, az SPS rendszer bevezetését megelőzően készítettek egy ágazati elemzést annak várható hatásáról, amit 2008-ban kiegészítettek. Ennek alapján figyelmeztették a DG AGRI képviselőit, hogy a terület alapú támogatási rendszer súlyos farm- és juhlétszámcsökkenést fog eredményezni, amelynek szintje meghaladhatja a 14–17%-ot is. A DG AGRI képviselője az elemzést akkor úgy értékelte, hogy „sokkal egyszerűbb az áruhiányt, mint a többletjuhhús-helyzetet kezelni”.

Az utóbbi 5 évben ez az elemzés teljes egészében be is következett. A helyzet kezelésére 2008. július 19-én az EU parlamentje határozatot is hozott, ami az azévi EU-parlamenti választások után „elfelejtődött”. Az EU juhlétszáma és juhhústermelése hatalmas arányban csökkent, juhtartó régiókból tűntek el a juhfarmok és juhaik. Az EU juhhúselállításában az import visszacsúszása – Ausztrália és Új-Zéland Kína felé fordulása – tovább csökkentette az elérhető juhhús mennyiségét a piacon, ami tovább erősíti a fogyasztás amúgy is csökkenő folyamatát. E tendenciát erősítette a 2008-as gazdasági válság, amely visszafogta az egyes néprétegek juhhús fogyasztási szintjét is.

Az EU következő gazdasági időszakára vonatkozóan ismét alapvetően a terület alapú támogatás kapja a meghatározó szerepet. Ez a támogatási forma, az előző időszakhoz hasonlóan, kiviszi az ágazatból az elérhető forrásokat, mert az meghatározó hányadban a földtulajdonba lépett és lépő városi lakossághoz jut, akik alapvetően a kapható támogatás miatt váltak földtulajdonossá. Ennek sajnos további farm- és juhlétszámcsökkenés lesz az eredménye, és meghatározó hányadban rontja azt a megtartani kívánt biodiverzifikációt, aminek kötelező megtartásáról az EU a zöldek hatására folyamatosan nyilatkozik. Erre önmagában a „zöldítés”, meg az ökológiai területek viszonylagos védelme nem elegendő, mert olyan területek védelméről van szó, amelyek éppen a juhek több évszázados legelésének és trágyázásának eredményeként alakultak ki. Nem lehet a juhlétszámot a környezet- és tájvédelem szempontjából is szükséges szintre visszaemelni jelentősebb termelési alapú támogatás nélkül, csak terület alapú támogatással. Ez a helyzet EU-szinten még mindig több mint 650 000 juhtartót és családjaikat érinti. Miért kell ezt a hibát ismét elkövetni akkor, amikor az EU a céljai között a juhszektor létszámának és termelésének növelését határozta meg?

A DG AGRI képviselője a csökkenéssel kapcsolatos fenti információkra nem tudott érdemben reagálni, szerinte az EU-parlament akkori határozatára már nem emlékeznek. Megjegyezte, hogy a jelenlegi ismeretek szerint 15 EU-tagállam tervezi a direkt, egyedre vetített termelési alapú támogatás visszaállítását, a terület alapú támogatás mellett. A tagállamok döntése, hogy hogyan használják ki a nemzeti boríték erre is fordítható 13%-os hányadát.

A jelenlévő lengyel, bolgár, portugál, holland és német szakértő is a jelen sorok írójának véleményével értett egyet. Véleményük szerint nem lehet az ágazatot kellő szinten megtartani annak vidékmeg- és fenntartó szerepével, környezetvédelmi hatásával, az egész humán népességnek nyújtott szolgáltatásával, ha a tervezett támogatás nem marad az ágazatban, hanem más szereplők kezébe jut.

Dr. Kukovics Sándor